

VESTI z GORIŠKEGA

Pravična borba za našo stvar Od te borbe nikoli ne bomo odnehali!

Krivična in protislovna izjava videmskega prefekta dr. Candolini-ja

Nikjer na svetu človek ne naleti na tako gorostasna protislovja, kot jih mi Slovenci v Italiji moramo slišati iz ust tudi visokih in vplivnih laških mož, ko gre za priznanje naših še tako jasnih in upravičenih pravic! Komunistična dialektika je orodje, ki se ga komunisti poslužujejo v borbi za doseg svojih ciljev: cilj in sredstvo obojoma ne naših še tako jasnih in upravičenih pravic! Komunistična dialektika je orodje, ki se ga komunisti poslužujejo v borbi za doseg svojih ciljev: cilj in sredstvo obojoma ne naših še tako jasnih in upravičenih pravic!

Pod Italijo pa trpimo mi Slovenci glede jezikovnih pravic in narodne zaščite sploh kar najgršje ravnanje, in to že od leta 1866, ko so naši bratje v videmski pokrajini prvič nesrečno padli pod Italijo.

Fašizem nas je, rekli bi ob splošnem odobravanju vsega italijanskega naroda in le z malimi častnimi izjemami, hotel kratko in malo vse iztrebiti s te zemlje, na kateri živimo od vekov!

Leta 1945 je rimska vlada slovensko izjavila, da bomo uživali, kar nas ostane v mejah Italije, najširše jezikovne in splošne narodne pravice tako v zasebnem kot v javnem življenju.

Videmski prefekt dr. Candolini je jeseni istega leta v posebnem uradnem pismu na slovenske duhovnike v videmski pokrajini to vladno izjavo ponovil ter poudaril svojo zahtevo, da se kult slovenske narodnosti mora zadržati in spoštovati. To isto slovensko duhovščino je v istem pismu prosil, naj mu javi vsak primer nasprotnega postopanja v kraju, kjer svojo duhovniško službo opravlja.

Pred nekaj leti nas je dr. Candolini zaradi pripravljavanja osnutka deželnega statuta povabil na poseben sestanek v Videm, kjer pa je zavrnil našo zahtevo, da se priznanje naših jezikovnih pravic in narodnega zastopstva kot takega v javni upravi vnese v statut.

Dobro ga je takrat podpiral tudi dr. Angelo Culot iz Gorice, ki je že ob raznih prilikah nastopil proti našim pravicam.

»Patrie dal Friuli«, št. 5-6 od tega leta, pa v dolgem članku polemizira z dr. Candolinijem, kateremu očita, da je na seji videmskega pokrajinskega sveta 9. januarja t. l. rekel dobesedno: »Govoriti o mešani jezikovnosti v naši deželi bi bilo resnično in pravo izdajstvo.«

»Patrie dal Friuli« stavlja to dr. Candolinijevo izjavo na laž, ker m. j. jasno dokazuje, da — kjer mešana jezikovnost že obstoja — je ni moči niti zanikati niti ne govoriti o kakem izdajstvu od strani tistih, ki po določilih ustave same (člen 6) zahtevajo, da se vse te določbe glede jezikovnosti uradno izvedejo, da se ustava ne krši!

Tako pravi »Patrie dal Friuli«, da imamo v naši deželi furlanščino, slovenščino, nemščino in italijanščino! Vsi te štiri jeziki so od nekdaj tu doma in ustava jih v svojem 6. členu, vsaj kar se tiče furlanščine, slovenščine in nemščine, izrecno priznava kot jezike, ki jih je treba s posebnim ustavnim zakonom zaščititi!

In »Patrie dal Friule« vztraja, da gre odtok izdajstva le tistim, ki resnice in ustavnega določila ne spoštujejo ter grozi dr. Candoliniju, da objavi okrožnico, ki jo zgoraj omenjamo in ki smo jo s tega mesta že večkrat objavili, katero je on, kot videmski prefekt, jeseni leta 1945 izdal na slovensko duhovščino s priznanjem vseh jezikovnih pravic Slovencev v Italiji in z zagotovilom, da bodo spoštovane obenem s kultom slovenske narodnosti!

Ta okrožnica ali pismo nosi datum: Videm, 18. septembra 1945 in številko 4569/Gab.

KDO JE IZDAJALEC?

Da pokažemo dr. Candoliniju njegovo lastno protislovje in izdajstvo nad resnico in nad obljubami ter nad slovenske jezikovne pravice, ponatiskujemo dobesedno v italijanščini to pismo-okrožnico, ki se glasi:

»S. E. il Ministro dell'Interno mi da notizia del Vostro reclamo a proposito dell'uso della lingua slovena.

Il mio pensiero in proposito risulta dalla lettera della quale unico copia.

Intendo che sia rispettato pienamente il diritto al culto della nazionalità slava nell'ambito della

vita dello Stato Italiano e in tal senso darò disposizioni.

Se qualche specifico inconveniente ancora si verificasse, Vi prego di segnalarmelo in modo preciso indicando persone, tempo e luogo ed io non mancherò di intervenire.

Frattanto mi è grato assicurareVi il vivo interessamento del Governo Nazionale a favore della libertà delle popolazioni slave incluse nel nostro Stato e Vi prego di valutare debitamente le portate delle dichiarazioni che nell'agosto p. p. emetteva in proposito il Consiglio dei Ministri.

Non dubito poi che anche la S. V. Rev.ma concorrerà all'opera che tutti i cittadini devono svolgere perché, all'infuori dello inasprimento di nazionalismi, il popolo si guardino, si rispettino e si amino nello spirito di libertà, della democrazia, della umana cooperazione.»

Ta današnja objava dr. Candolinijeve okrožnice velja tudi kot dokaz listu »Giornale di Trieste«, koliko veljajo i ministrske i prefektove izjave in obljube v Italiji, ko gre za Slovence, ki tu že od vekov bivajo na svoji zemlji.

Iz tega je tudi razvidno, s kako resnimi ministri in prefekti imamo Slovenci v Italiji opraviti. Vse nam priznavajo in objublajo, ničesar ne dajo in spoštujejo!

VABILO LISTU »GIORNALE DI TRIESTE«

Ker se »Giornale di Trieste«, št. 2272 od 23. t. m., lažljivo in precej neumno zaganja v »Demokracijo« od preteklega tedna zaradi njenih člankov v zadevi opcij, vabimo ta list, naj se oglasi glede vladne, dr. Candolinijeve izjave od leta 1945 glede ravnanja s Slovenci v Italiji, ter nam dokaže, črno na belem, kako sta vlada in prefektura svoje takratno priznanje in obljubo dejanski ostvarila in Slovence jezikovno v zasebnem in javnem življenju zaščitila!

Hkrati pa vabimo isti »Giornale di Trieste«, da se potruzi objaviti v celoti in dobesedno vse, kar smo v »Demokraciji« od preteklega tedna glede opcij napisali in objavili, da bo ne le naša slovenska javnost, marveč tudi italijanska, videla in se prepričala, kako gorostasno laže in zavija, ko tako piše, kot je pisal v svoji št. 2272 od 23. t. m.

M' smo v »Demokraciji« od preteklega tedna prosili milosti, ko smo goriški prefekturi nasvetovali, naj ravna s slovenskimi optanti širokogrudno, ker smo izrecno poudarili, da so slovenski optanti, ki so tudi italijansko govorili, bili upravičeni optirati za ohranitev italijanskega državljanstva že po določilih mirovne pogodbe, ki je ne moreta ali vsaj ne bi smela spreminiti niti Italija niti Jugoslavija niti posamezni niti skupno in dogovorjeno!

Poudarili smo tudi kričeča protislovja in krivice, ki se dogajajo pri odobravanju opcij od strani

prefektura in smo prav zaradi tega izrazili željo, naj bi z vsemi optanti ravnala prefektura enako ter jim vsem skupaj opcijo potrdila.

Rekli smo tudi, da prefektura zavrača odobritev opcije prav tistim slovenskim optantom, katerih otroci so prisiljeni obiskovati italijansko šolo.

Gospodje okrog »Giornale di Trieste« bi se lahko sramovali, ko tako potvarjajo resnico, kot so jo potvrdili v svojem članku, ki ga danes omenjamo!

KLJUB VSEMU SE ZASČITA SLOVENCEM V ITALIJI MORA IZVESTI

Kot je enkrat prej, ponavljaj »Messaggero Veneto« od 23. t. m., z objavo vesti, da je poslanec Preti prosil rimsko zunanje ministrstvo, naj mu pojasni šolski položaj Slovencev v Italiji.

»Messaggero Veneto« pravi, da je temu poslancu dalo zunanje ministrstvo izjavo, da slovenske šole na Goriškem dejanski že delujejo. Kar se pa splošne zaščite Slovencev tiče, to to zagotovljeno z izvedbo posebne avtonomije dežele Furlanije-Juljske krajin!

Zato ponavljamo mi Slovenci tega mesta željo, naj vsa oblastva ravnajo s Slovenci v Italiji pravično in človečansko ter naj se izognejo vsaki krivici, tudi že v izjavah, ki utegnejo škodovati ugledu države in oblasti same.

Ugrabljeni Grki v Benetkah

Na prizadevanje mednarodnega Rdečega križa so madžarska oblastva te dni dovolila povratek v domovino 1231 Grkom, ki so jih bili Markosovi komunistični grški uporniki pred sedmimi leti na begu ugrabili in odpeljali s seboj.

V nedeljo 21. t. m. so reveži s posebnim vlakom prišli v Benetke, kjer so se vkrcali na ladje in odprili proti Grčiji.

Vsi so bili v obupnem zdravstvenem stanju, vsi strgani, premraženi in sestradani, otroci do 90-letni starčki in starke, moški in ženske.

Prizori na beneški postaji so opazovalce ganili do solz!

Komunisti nimajo spoštovanja, nimajo usmiljenja do človeškega bitja; komunisti so zločinci!

Strašna smrt v ognju

V nedeljo je dvajsetletni domačin Vojo Terpin iz Valetišča v Steverjanu našel hudo smrt v ognju. Delal je pri neki tvrdki na Soč pod doljnim mostom, kjer je bil uslužben kot prevoznik peska in gramoza. Da bi se nekoliko ogrel, je vtil nekaj nafte na goreča drva. Toda plamen ga je zajel in kmalu je bil ves v ognju. Hotel se je vreči v Sočo, pa je bila zamrznjena in tedaj je stekel proti cesti in vpil na pomoč. Neke avtomobilist ga je ovil v odejo in naglo pripeljal v bolnico, kjer pa je kmalu podlegel težkim opeklinam.

Ubogega mladeniča smo ob velikem spremstvu domačinov pokopali v torek 23. t. m. Vsi iskreno sočustvujemo s težko prizadeto družino mladega Vojketa in ji izrekamo naše sožalje. Dobrega in pridnega Vojketa pa ne bomo pozabili!

Sestanek volivcev na Placuti

Naša občinska svetovalca, gg. dr. Birs in Rudi Bratuž, sta za nedeljo popoldne 21. t. m. sklicala na Placuto sestanek, zaenkrat samo nekaterih slovenskih volivcev, in jim podala poročilo o njihovem dosedanem delovanju v goriškem občinskem svetu.

Orisala sta težak položaj slovenskega svetovalca sredi gluhih ušes in Slovencev nenaklonjene ter slabo razpoložene italijanske večine. Govorila sta o vztrajni borbi za priznanje in obrambo naših jezikovnih pravic, o svojih nastopih za razna vprašanja, ki se tičejo vsega goriškega občinstva, še posebej pa slovenskega dela goriškega prebivalstva.

Oba naša svetovalca sta poudarila potrebo po nujni povezavi z vso našo javnostjo ter izrazila željo, naj jim vsakdo sproti javi potrebe ali krivice, ki se godijo, da lahko takoj nastopita pri županu in v občinskem svetu, pirajoč se pri takih nastopih tudi na glas ljudstva, ki mora biti zaščiten v isti meri in stopnji enakopravnosti.

Dr. Sfiligoj in dr. Kacin sta se dr. Birs in Rudiju Bratužu zahvalila za njihovo dosedanje delo in trud, z zagotovilom, da ju naša javnost z zanimanjem spremlja in podpira na delu, za katero sta od

naših volivcev bila izvoljena.

Po debati, ki se je nato razvila, e bil sprejet sklep, da se ustanovi poseben tehnični odbor, ki naj preučuje vse občinske zadeve, zlasti one, ki zanimajo našo javnost in katere naj se obravnavajo skupno z obema našima svetovalcema. Onadva se bosta nato zanimala, da pridejo pred župana, pred občinski odbor in tudi pred občinski svet.

Ze na tem sestanku so bila sprejeta prva imena v pripravljani odbor, ki se bo razširil.

Pritegniti bo treba v odbor zastopnike vseh okoliških krajev, k naj poročajo o vseh potrebah naših ljudi.

Od časa do časa pa bo treba sklicevati širše sestanke naših volivcev in ljudi, da bo delo uspešnejše!

O drugem sklepu, ki je tudi bil sprejet in ki se tiče naše splošne narodne zaščite, bomo poročali o pravem času.

V Jamljah bodo zidali šolo

Po vesteh iz Rima je vlada nakazala 15 milijonov lir za gradbo šole v Jamljah, v doberdobski občini.

V zadevi je slovenski tisk večkrat pisal in zahteval gradbo šole, ki je prav v Jamljah potrebna!

Le škoda, da ni vlada nakazala potrebnih zneskov tudi za Jazbine, v števerjanski občini, kjer je potrebna morda še večja kot v Jamljah!

Glas iz matične države

Pred nekaj tedni se je mudil na Goriškem, v Italiji, človek, ki je za nekaj časa prišel po opravilih iz matične države, bolj točno povedano iz Ljudske republike Slovenije.

Ne da bi ga nadlegovali z vprašanji, za katera smo menili, da ne bo maral dati odgovora glede na položaj, v katerem je v Sloveniji, in na dejstvo, da se kmalu zopet vrne nazaj domov, nam je prosto-voljno pripovedoval vse mogoče težave, ki v Jugoslaviji tarejo našega človeka: delavca, kmeta, uradnika, duhovnika in izobraženca.

Obupno je strmel predse in dejal: »Zivimo stisnjeni v velikem zaporu! Ne smemo misliti prosto in svobodno! Primanjkuje nam vsega, pa smo prisiljeni hliniti blaginjo! Lagati moramo samim sebi in obupano zatajevati naše človeško bitje. Gorje mu, ki misli, da smo srečni in zadovoljni! Kdor to ponavlja, je sokriv našega neizmernega trpljenja, našega skrajnega siromaštva. Samo človek nizke npravne ravni more trdit, da se nam godi dobro. Tak človek je, ali prodanec ali brezvestnež. Ni smo še popolnoma obupali, ker je naša vera v zmago pravičnosti nad

Iz zgodovine beneških Slovencev

Svoječas smo v našem listu v podlistkih objavili daljši spis z zgodovinskimi, zemljepisnimi in dialektološkimi podatki o beneških Slovenceh. Zdaj hočemo ta opis samo dopolniti z navedbo določil za imenovanje župnika in njegovih vikarjev po ordinariatu ogleskega patriarhata. O stvari smo razpravljali v že omenjenem spisu pod poglavjem o cerkvenem dostojanstveniku, ki so mu pravili vicarius Scaborume, in ki je imel svoj sedež v Tarcentu.

Podajamo v posnetku samo nekatere odstavke iz latinske listine, napisane v Vidmu 9. februarja leta 1602:

»... tractandum et concludendum super Concordia cum D. D. Consortibus et Hominibus Tarcenti circa Capellanum Scaburum... «
»... et debeat pariter, et teneatur idem Plebanus se Vicarius suo sumptu, hoc est ex realitibus predicti Plebanatus et Quartensis habere Sacerdotum Capellanum idoneum pro administratione Sacramentorum, et scientem linguam scaburonicam pro curatione Animarum scaburonicae subditarum eidem D. D. Consortibus Tarcenti.«

Gre torej za pogodbeno določbo, sklenjeno med pristojnimi cerkvenimi oblastvi in domačini iz Tarcenta o imenovanju vicarius-a Scaborume in njegovih dolžnostih. Ta je namreč moral na svoje stroške oziroma na stroške svojega vikariata vzdrževati duhovnika, ki bi bil primeren za podeljevanje svetih zakramentov, in ki bi bil večš slovenskega jezika, da bi mogel uspešno vršiti dušnopastirsko službo med slovenskimi verniki.

Listina je za nas danes tembolj zanimiva, ker odrekajo prav cerkvena oblastva beneškim Slovence pravico do uporabe materične in cerkvenem in verskem življenju in ker namenoma nameščajo v čisto slovenskih krajih šamo italijansko in furlansko duhovščino.

V tem mesecu pa je celo politična oblast pritisnila na domače župane, naj uredijo, da bo izginita vsaka sled slovensčine ne samo iz javnega politično-upravnega, ampak tudi iz cerkvenega in verskega življenja, kakor da dosedanje preganjanje našega življa v Beneški Sloveniji še ne bi bilo doseglo ciljev, ki so si jih italijanski in prav posebno še demokrščanski oblastniki postavili, da bi dokazali svetu, da Slovencev v teh krajih ni!

Zavoji za begunce

Ustanova »Mednarodne pomoči« je poskrbela to zimo tudi za begunce izredno pomoč v živežu. Vsem beguncem, ki živé izven taborišč, so poslali po občinski ustanovi zavoj živil.

Še o državljanstvu

(Konec s 1. strani)

mnogih oseb, ki so se pred vojno v bistvu samo začasno zatekle v Jugoslavijo.

Medtem ko je Italija v vseh letih načrtno zadrževala v Trstu istrske begunce, da je z njimi začela italijanski živeli, ko je vsem tem beguncem priskrbel vse državljanske in tudi krajevne politične ter civilne pravice, so odgovorni činitelji jugoslovanske zunanje politike in razni strokovnjaki za vprašanja Juljske krajin, na pravkar opisani način, bistveno prispevali k temu, da se danes ne morejo vrniti v Trst in si pridobiti svoje pravice niti nekdanji tržaški begunci!

Takšna je tukašnja stvarnost. Rudi verjamemo, da se danes tudi sami odgovorni jugoslovanski politiki in mnogi njihovi pomočniki belijo glavo in bi radi videli, da je drugače. Toda tista, tako neprijetna Bismarčkova primerica o Kristusu, ki gre samo enkrat skozi vas, drži pač tudi v tem primeru. Kdor bi se hotel dotakniti njegove obleke, ko je že mimo, temu se želje ne morejo izpolniti!

Toda problem, ki je pred nami, je še vedno odprt in od njegove rešitve je odvisna usoda mnogih oseb in družin. Preveč je očitno, na čigavi strani je pravica, in ne manjka razlogov, da bi se stvar po vseh teh mučnih letih vendarle ne dala vsaj deloma popraviti. Tako Italija kakor Jugoslavija, a tudi ostali svet ne bi smeli pozabiti, da gre tu za veliko skupno ljudi, katerih življenje je prav fašizem vrgele iz normalnega teka. Nobenemu dvoma ne more biti, da je treba tem ljudem omogočiti, da se povrnejo v položaj in kraj, iz katerega sta jih pregnala sila in krivica. Če se hoče dokončno urediti vse nevarne in boleče posledice, ki jih je zapustilo na tej zemlji zadnjih 35 let, potem je treba glede državljanstva pregledati vse, kar se je zgodilo po letu 1918 in ne šele po letu 1940. Posameznikom je treba omogočiti, da s ponovnim izrazom svoje svobodne volje izjavijo, kaj hočejo, in tej njihovi želji je treba zagotoviti dolžno upoštevanje. Kakor so se begunci izpod nasilnih režimov po vsem svetu lahko vrnili na svoje domove, kjer jim nihče ne krati njihovih pravic, tako bi moralo to biti tudi v Trstu. Jugoslavija se je dolžna zavezovati za to zaradi svoje dolžnosti vzajemnosti do tujakih svojih sonarodnjakov, Italiji pa bi morala biti sveta načela, ki zahtevajo odpravno posledic, katere je v teh krajih zagrešila njena prejšnja, vse prej kot vzorna in demokratična uprava.

Kar je bilo zamujeno in izprekladano ob mirovni pogodbi, ko so govorile še strasti in zaletovitost, je treba popraviti sedaj, ko je vendar že čas, da se uveljavljazum.

Kar je bilo zamujeno in izprekladano ob mirovni pogodbi, ko so govorile še strasti in zaletovitost, je treba popraviti sedaj, ko je vendar že čas, da se uveljavljazum.

Kar je bilo zamujeno in izprekladano ob mirovni pogodbi, ko so govorile še strasti in zaletovitost, je treba popraviti sedaj, ko je vendar že čas, da se uveljavljazum.

Kar je bilo zamujeno in izprekladano ob mirovni pogodbi, ko so govorile še strasti in zaletovitost, je treba popraviti sedaj, ko je vendar že čas, da se uveljavljazum.

Kar je bilo zamujeno in izprekladano ob mirovni pogodbi, ko so govorile še strasti in zaletovitost, je treba popraviti sedaj, ko je vendar že čas, da se uveljavljazum.

DROGERIJA
ANTON PODGORNIK

Prodaja na debelo
in na drobno

GORICA
Trg De Amicis, 12 na Kornu
Telefon št. 3009

